

VENDIM
Nr. 15, datë 19.4.2013

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	Kryetar i	Gjykatës Kushtetuese	
Xhezair Zaganjori	Anëtar i	“	“
Vitore Tusha	Anëtare e	“	“
Sokol Berberi	Anëtar i	“	“
Admir Thanza	Anëtar i	“	“
Altina Xhoxhaj	Anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	Anëtar i	“	“
Vladimir Kristo	Anëtar i	“	“

me sekretare Elta Milori, në datën 13.11.2012 dhe 18.12.2012, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore, mbi bazë dokumentesh, çështjen nr.42/16 Akti, që i përket:

KËRKUESE: Pranvera Duhanxhiu, përfaqësuar me prokurë nga avokat Arben A. Hakani.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Nazmije Ferhati, në mungesë; Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave Tiranë, në mungesë; Drejtoria e privatizimit të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, pranë Ministrisë së Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i vendimit nr.2266, datë 27.11.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan; i vendimit nr.10-2009-1031 (503), datë 8.12.2009 të Gjykatës së Apelit Durrës dhe i vendimit nr.00-2012-820, datë 12.4.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 142/1 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6 i Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut; ligji nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”; neni 451/a i Kodit të Procedurës Civile.

GYJKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes, Vladimir Kristo, shqyrtoi pretendimet e përfaqësuesit të kërkuësës, i cili kërkoi pranimin e kërkesës dhe, pasi e diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Me vendimin nr.224/4 prot., datë 17.6.1996, ish-Komisioni i Kthimit dhe Kompensimit të Pronave (KKKP) Elbasan, i ka njohur pronësinë trashëgimtarëve të z. Hysen Abdihoxha, për një sipërfaqe truall prej 80 m², nga të cilat 21,6 m² truall gjenden nën objektin librari, me një sipërfaqe totale prej 57,6 m², duke i dhënë të drejtën e parablerjes për këtë objekt, kur të privatizohet, dhe kompensim me obligacione për sipërfaqen tjetër prej 58,4 m², të zënë nga një pallat 5-katësh dhe trotuar.

2. Kërkuesja, në cilësinë e një prej trashëgimtarëve të z. Hysen Abdihoxha, i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, duke ankimuar vendimin e KKKP-së Elbasan me pretendimin, ndërmjet të tjerash, se sipërfaqja e truallit nën objektin librari është më e madhe se 21,6 m². Gjykata e Rrethit Gjyqësor Elbasan, me vendimin nr.89, datë 21.5.2005, ka vendosur pranimin e kërkesëpadisë, ndryshimin e vendimit nr.224/4 prot., datë 17.6.1996, të KKKP-së Elbasan, duke u njohur trashëgimtarëve të z. Hysen Abdihoxha të drejtën e parablerjes së librarisë, kur të privatizohet, e cila zë 48 m² të sipërfaqes prej 80 m², të njohur nga ky komision, dhe kompensim me obligacione për pjesën tjetër të sipërfaqes të zënë nga një pallat 5- katësh dhe trotuar. Ky vendim ka marrë formë të prerë në datën 9.2.2005.

3. Në datën 27.2.2007, subjekti i interesuar, Nazmije Ferhati, në cilësinë e qiramarrëses (librashitëse) së objektit librari, të lartpërmendur, i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan me objekt kundërshtimin e vendimit nr.224/4 prot., datë 17.06.1996 të ish-KKKP-së Elbasan. Ajo pretendon se ndërtesa librari nuk ndodhet në sipërfaqen ish-pronë e z. Hysen Abdihoxha, pra nuk ka mbivendosje ndërmjet sipërfaqeve përkatëse. Po ashtu, subjekti i interesuar, paditësja në atë gjykim, Nazmije Ferhati, parashtron se libraria është pronë shtetërore në administrim të Drejtorisë së Tregtimit të Librit Artistik dhe Shkencor SHA,

dhe se aktualisht ekziston një kontratë qiraje ndërmjet saj dhe kësaj Drejtorie, pasi ende nuk kanë përfunduar procedurat e privatizimit të objektit, të filluara ndërmjet tyre që prej vitit 1996. Në këtë gjykim ka bërë kërkesë për ndërhyrje kryesore Drejtoria e Privatizimit të Ndërmarrjeve të Vogla e të Mesme, pranë Ministrisë së Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës.

4. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Elbasan, me vendimin nr.2266, datë 27.11.2007, ka vendosur pranimin e kërkesëpadisë, ndryshimin e vendimit nr.224/4 prot., datë 17.6.1996 të KKKP-së Elbasan, duke anuluar këtë vendim në pjesën që i jep trashëgimtarëve të z. Hysen Abdihojha të drejtën e parablerjes për objektin librari.

5. Gjykata e Apelit Durrës, në bazë të ankimit të kërkujeses, me vendimin nr.10-2009-1031 (503), datë 8.12.2009, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr.2266, datë 27.11.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan.

6. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.00-2012-820, datë 12.4.2012, ka vendosur, në dhomë këshillimi, mospranimin e rekursit të ushtruar nga kërkujesja, pasi nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 472 i KPC-së.

II

7. Kërkujesja i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (në vijim “Gjykata”) duke pretenduar shfuqizimin e vendimeve objekt kërkesë. Ajo ka parashtruar në mënyrë të përmblodhur se:

7.1 Gjykatat e juridiksionit të zakonshëm kanë cenuar parimin e gjësë së gjykuar, pasi në vendimet e tyre nuk kanë mbajtur parasysh vendimin e formës së prerë nr.89, datë 21.5.2005 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan.

7.2 Është cenuar e drejta për gjykim nga një gjykatë e paanshme, për shkak se gjykatat e juridiksionit të zakonshëm kanë vendosur në kundërshtim me normat procedurale në lidhje me ndërgjyqësinë. Në këtë drejtim, Gjykata e Lartë, duke mos kaluar çështjen në seancë gjyqësore, ka cenuar dhe parimin e barazisë së armëve.

7.3 Gjykatat e juridiksionit të zakonshëm kanë shkelur parimin e ligjshmërisë në marrjen e provave, pasi gjatë gjykimit në shkallë të parë provat janë marrë në kundërshtim me formën dhe rregullat procedurale themelore dhe gjykatat e shkallëve më të larta nuk kanë plotësuar apo korrigjuar mangësitë e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, në plotësimin e standardeve dhe elementeve të një procesi të rregullt ligjor.

7.4 Vendimi i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë nuk ka respektuar nenin 142/1 të Kushtetutës që sanksionon detyrimin e arsytimit të vendimit, pasi ky vendim nuk arsyeton shkaqet e mospranimit tij, edhe pse nga kërkujesja janë pretenduar shkelje të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor nga gjykatat më të ulëta si dhe shkaqe (shkelje procedurale) të parashikuara nga neni 472 i KPC-së.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për pretendimin e cenimit të standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor

A.1. Në lidhje me qëndrimin e Gjykatës së Lartë për cenimin e parimit të sigurisë juridike

8. Kërkujesja pretendon se gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, me vendimet për të cilat kërkohet shfuqizimi, duke anuluar pjesën e vendimit nr.224/4 prot., datë 17.6.1996, të KKKP-së Elbasan, që i jep trashëgimtarëve të z. Hysen Abdihojha, të drejtën e parablerjes për objektin librari, kur të privatizohet, nuk kanë mbajtur parasysh vendimin e formës së prerë nr.89, datë 21.5.2005 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, i cili u ka njohur atyre (trashëgimtarëve) këtë të drejtë (të parablerjes), duke cenuar në këtë mënyrë parimin e gjësë së gjykuar (*res judicata*).

9. Në jurisprudencën e saj Gjykata, në lidhje me parimin *res judicata*, ka vlerësuar se vendimi gjyqësor i formës së prerë, që përbën gjë të gjykuar, është shprehje dhe konkretizim i të drejtës mbi marrëdhënien juridike dhe ka qëllim t’i japë jo vetëm qartësi, por dhe siguri kësaj marrëdhënieje. Cenimi i parimit të gjësë së gjykuar do të çonte në cenimin e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetuese e ligjore të garantuara nga neni 42 i Kushtetutës, pra në cenim të vetë sigurisë juridike. Siguria juridike nënkupton, ndërmjet të tjerash, garantimin e besueshmërisë së individit tek shteti, institucionet e tij dhe tek aktet që ato nxjerrin. Ndërsa, në rastin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë, siguria juridike nënkupton që, në rastet kur gjykata ka vendosur përfundimisht për një çështje, vendimi i saj nuk duhet të vihet në dyshim. Pra, kur vendimi ka marrë formë të prerë ai është i detyrueshëm për palët, trashëgimtarët e tyre, për personat që tërheqin të drejta nga palët, për gjykatën që ka dhënë vendimin dhe për të gjitha gjykatat dhe institucionet e

tjera. Asnjë gjykatë nuk mundet të gjykojë sërish të njëjtën padi kundrejt të njëjtave palë (*shih vendimin nr. 23, datë 8.6.2007 të Gjykatës Kushtetuese*).

10. Në çështjen objekt shqyrtimi, Gjykata vlerëson se në vendimet gjyqësore objekt kundërshtimi dhe në vendimin nr.89, datë 21.5.2005 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, edhe pse *prima facie* pretendimet e palëve ndërgjyqëse shfaqen si të ndryshme, në thelb ato kanë objekt të njëjtë, vendndodhjen e ish-pronës të z. Hysen Abdihoxa dhe vendndodhjen e objektit librari.

11. Nga ana tjetër, Gjykata çmon se edhe pse nuk ndodhemi në kushtet e kuptimit klasik të “*gjësë së gjykuar*”, meqenëse vendimi nr.89, datë 21.5.2005, ka palë ndërgjyqëse të ndryshme nga ato të vendimeve të kundërshtuara, nuk mund të anashkalohet fakti që ndodhemi para të njëjtit objekt padie dhe para të njëjtit shkak ligjor të gjykuar njëherë. Duke iu referuar jurisprudencës së saj, Gjykata ka çmuar se parimi i gjësë së gjykuar përfshin jo vetëm urdhërimet e dispozitivit të vendimit gjyqësor, por dhe vërtetimet e fakteve dhe zbatimin e së drejtës, të përcaktuara në pjesën përshkruese arsyetuese të vendimit, me kusht që të jenë kryer me qëllim të dhënies së vendimit gjyqësor dhe t’i përkasin fakteve ose marrëdhënieve që kanë formuar objektin e gjykimit mbi të cilin gjykata ka dhënë vendimin e saj (*shih vendimin nr. 24, datë 12.11.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Nga sa më sipër, Gjykata vlerëson se gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit, në vendimet e tyre, objekt shqyrtimi, në pjesën kur analizojnë vendimin nr.89, datë 21.5.2005 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, nuk kanë mbajtur parasysh përfundimet dhe pjesën arsyetuese të këtij të fundit.

13. Gjykata, referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, rikonfirmon qëndrimin se kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Një linjë e tillë lidhur me raportin ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, kur është rasti i shqyrtimit nga ana e kësaj Gjykate të kërkesave individuale, në bazë të nenit 131/f të Kushtetutës, udhëhiqet nga parimi i subsidiaritetit (komplementaritetit). Një qëndrim i ndryshëm do ta kthente Gjykatën Kushtetuese në një instancë të zakonshme, gjë që nuk është funksioni i saj (*shih vendimet nr. 4, datë 28.2.2006; nr. 19 datë 2.4.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Për pasojë, Gjykata vlerëson se Gjykata e Lartë duhet të mbante një qëndrim të shprehur lidhur me pretendimin e kërkuar për cenimin e parimit të sigurisë juridike. Ky fakt, edhe për arsytet që do të analizohen më poshtë, cenon parimin e arsytimit të vendimit të mospranimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

A.2. Në lidhje me mosparaqitjen, në vendimin e Gjykatës së Lartë, të shkaqeve të parashtruara nga kërkuarja në rekurs

14. Sipas kërkuarjes, vendimi i Gjykatës së Lartë nuk është i arsyetuar, pasi nuk paraqiten shkaqet e mospranimit të rekursit të saj, edhe pse ajo ka pretenduar shkelje të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor nga gjykatat më të ulëta, si dhe shkaqe të parashikuara nga neni 472 i KPC-së.

15. Gjykata rithekson se e drejta për një proces të rregullt ligjor, që i garantohet individit nga neni 42, 142/1 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ-së, përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar. Funksioni i një vendimi të arsyetuar është t’u tregojë palëve që ato janë dëgjuar si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë. Përveç kësaj, duke dhënë një vendim të arsyetuar, mund të realizohet vëzhgimi publik i administrimit të drejtësisë (*shih vendimet nr. 8, datë 28.2.2012; nr. 8, datë 16.3.2011; nr. 25, datë 10.6.2011 dhe nr. 38, datë 30.12.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

16. Në jurisprudencën e saj, Gjykata ka theksuar domosdoshmërinë e arsytimit të vendimeve gjyqësore, penale apo civile, si një garanci për procesin ligjor. Vendimi duhet të mbështetet vetëm mbi faktet që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor dhe duhet të përmbajë bazën ligjore mbi të cilën bazohet zgjidhja e mosmarrëveshjes, analizën e provave dhe mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë. Vendimi mund të kontrollohet nga një gjykatë më e lartë sipas procedurave përkatëse dhe, që kjo të jetë e mundur, duhet bërë arsyetimi i vendimit, në të cilin gjyqtari tregon me qartësi faktet dhe ligjin e zbatueshëm, të cilat e kanë çuar në bërjen e një zgjedhjeje ndërmjet disa mundësive (*shih vendimet nr. 8, datë 16.3.2011; nr. 23, datë 4.11.2008; nr. 11, datë 2.4.2008 dhe nr. 7, datë 9.3.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

17. Vendimi gjyqësor, në çdo rast, duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Argumentet e pjesës arsyetuese duhet të jenë të bazuara dhe të lidhura logjikisht, duke respektuar rregullat e mendimit të drejtë. Ato duhet të formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, i cili

përfashton çdo kundërthënie ose kontradiksion të hapur ose të fshehtë. Këto argumente duhet të jenë gjithashtu të mjaftueshme për të mbështetur dhe pranuar pjesën urdhëruese. Konkluzionet e pjesës arsyetuese duhet të bazohen jo vetëm në aktet ligjore, por edhe në parimet dhe rregullat që karakterizojnë mendimin e shëndoshë e logjik (*shih vendimet nr. 20, datë 13.4.2012 dhe nr. 38, datë 30.12.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Gjithsesi, Gjykata e ka vlerësuar zbatimin e këtij parimi rast pas rasti, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsyetimin e vendimeve të tyre. Detyrimi i gjykatave për të respektuar këtë standard ndryshon në varësi të rrethanave të çështjes konkrete dhe natyrës së vendimit dhe masa e arsyetimit varet nga natyra e vendimit në fjalë (*shih vendimin nr.25, datë 10.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kontekst, Gjykata ka theksuar se ajo e vlerëson arsyetimin e një vendimi gjyqësor vetëm në kuadrin e përmbushjes ose jo të standardeve të mësipërme, pasi nuk është detyrë e saj të analizojë provat dhe faktet ku është bazuar gjykata për zgjidhjen e çështjes së themelit, e cila mbetet detyrë funksionale e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Në vlerësimin e Gjykatës nuk mjafton që arsyetimi të jetë formalisht i pranishëm në kuptimin grafik dhe strukturor, pasi kjo do ta bënte atë thjesht fiktiv (*shih vendimin nr. 55, datë 18.12.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Po në këtë drejtim, neni 310/1 i KPC-së parashikon se vendimi i gjykatës duhet të përmbajë hyrjen, pjesën përshkuese-arsyetuese dhe pjesën urdhëruese, duke përcaktuar, në paragrafët e tjerë, elementet që duhet të përmenden në secilën prej këtyre pjesëve. Ndërsa për gjykimin në Gjykatën e Lartë, KPC-ja sanksionon se rekursi, ndër të tjera, duhet të përmbajë shkaqet për të cilat kërkohet prishja e vendimit, duke iu referuar normave ligjore mbi të cilat mbështetet (neni 475/ç) dhe se shqyrtimi i çështjes në kolegjet seleksionuese konsiston në një vlerësim të këtyre shkaqeve. Nëse rekursi bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që i lejon ligji, ai nuk pranohet dhe mospranimi i tij vendoset nga kolegji i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit (neni 480).

20. Nga parashikimet e dispozitave të KPC-së, të lartpërmendura, si dhe bazuar në veçoritë e gjykimit në Gjykatën e Lartë dhe në praktikën e saj, Gjykata ka çmuar se në funksion të realizimit të vëzhgimit publik të administrimit të drejtësisë si dhe të koherencës së vendimit gjyqësor, në mënyrë që përfundimi i procesit të vlerësimit të gjykatës të jetë i mbështetur, përmbajtja e vendimit përbën premisën për përmbushjen e standardit të arsyetimit të vendimit, i cili në këtë drejtim duhet të plotësojë dhe të përmbajë kriteret e përcaktuara nga dispozitat ligjore përkatëse dhe ato të elaboruara nga jurisprudenca kushtetuese e konsoliduar (*shih vendimin nr. 3, datë 19.2.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Në rastin konkret, Gjykata vëren se vendimi i mospranimit i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë përmban, në pjesën hyrëse të tij, objektin e padisë, disponimet e gjykatës së shkallës së parë dhe asaj të apelit dhe faktin se kundër vendimit të kësaj të fundit kanë paraqitur rekurs dhe kundërrekurs përkatësisht kërkuesja dhe subjekti i interesuar, por nuk përmban shkaqet që ata kanë parashtruar në rekurs dhe kundërrekurs. Ndërsa, në pjesën arsyetuese, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë është mjaftuar me përfundimin se rekursi i paraqitur nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 472 i KPC-së, duke vendosur, në pjesën urdhëruese, mospranimin e tij. Pra, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, pavarësisht se në vendim nuk paraqet cilat janë shkaqet e kundërshtimit të vendimit të apelit, ka arritur të bëjë një proces vlerësimi të tyre (shkaqeve) nëpërmjet të cilit ka arritur në konkluzionin e shprehur në dispozitiv.

22. Gjykata, është shprehur tashmë se, *prima facie*, mosparaqitja, në vendimin e Kolegjit Civil, e shkaqeve të parashtruara nga kërkuesi në rekurs, krijon dyshime edhe mbi cenimin e të drejtës së ankimit efektiv si dhe të të drejtës për t'u dëgjuar, të pretenduara nga kërkuesi. Në këtë këndvështrim, pasqyrimi i shkaqeve të rekursit në pjesën hyrëse të vendimit të Kolegjit Seleksionues të Gjykatës së Lartë përbën një element të domosdoshëm dhe të rëndësishëm të tij, i cili nuk ka thjesht karakter formal në përmbajtjen e vendimit gjyqësor (*shih vendimin nr. 3, datë 19.2.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Për pasojë, nga leximi në tërësi i vendimit, Gjykata vlerëson se, për shkakun e lartpërmendur, rrjedha logjike e përdorur në vendim nuk rezulton e qartë dhe e kuptueshme dhe se argumentet e pjesës hyrëse nuk janë të lidhura logjikisht me pjesën arsyetuese dhe atë urdhëruese. Ato nuk formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, çka bën që përmbajtja dhe arsyetimi i tij të mos kenë një harmoni të brendshme. Prandaj, Gjykata arrin në përfundimin se mungesa e paraqitjes së shkaqeve të parashtruara në rekurs, në vendimin e Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, përbën një të metë, të pakapërcyeshme, të përmbajtjes së vendimit dhe të arsyetimit të gjykatës.

B. Për pretendimet e tjera

24. Në analizën e pretendimeve të tjera të kërkuases, Gjykata sheh të arsyeshme të theksojë, paraprakisht, se ajo i vlerëson këto pretendime në drejtim të standardeve që imponon e drejta për një proces të rregullt ligjor dhe, në kontekstin e çështjes në shqyrtim, në aspektin e detyrimeve që i ngarkon gjykatave të juridiksionit të zakonshëm respektimi i standardeve kushtetuese.

25. Gjykata ka tashmë një qëndrim të konsoliduar sipas të cilit interpretimi i ligjit, zbatimi i tij në çështjet konkrete, si dhe vlerësimi i fakteve dhe rrethanave janë çështje që ndajnë juridiksionin e gjykatave të zakonshme nga juridiksioni kushtetues. Kontrolli kushtetues që kjo Gjykatë ushtron ndaj vendimeve gjyqësore është i kufizuar vetëm në funksion të mbrojtjes së të drejtave kushtetuese të individit për një proces të rregullt ligjor. Problemet e interpretimit dhe të zbatimit të ligjit për zgjidhjen e çështjeve konkrete nuk përbëjnë juridiksion kushtetues, nëse ato nuk shoqërohen me cenimin e këtyre të drejtave (*shih vendimet nr.31, datë 5.7.2011; nr.22, datë 22.7.2009 dhe nr.14, datë 3.6.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Nisur nga kjo premisë si dhe nga objekti i mosmarrëveshjes ndërmjet palëve, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuases, se gjykatat e juridiksionit të zakonshëm kanë shkelur normat procedurale në lidhje me ndërgjyqësin, ka të bëjë me zbatimin e ligjit nga ana e tyre. Për rrjedhojë, Gjykata çmon se ky pretendim nuk hyn në juridiksionin kushtetues, përderisa kërkuësja nuk ka përcaktuar se cilat standarde kushtetuese i janë cenuar si rezultat i këtij interpretimi apo shkeljeje.

27. Ndërsa, për sa i përket pretendimit për cenimin e parimit të paanshmërisë nga ana e gjykatave të zakonshme, Gjykata, në jurisprudencën e saj, edhe nën dritën e jurisprudencës së Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, ka analizuar dhe ka dhënë përkufizimet e nevojshme mbi nocionin “*gjykatë e paanshme*”, duke theksuar se ky parim ka të bëjë kryesisht me përbërjen e trupit gjykues. Për këtë arsye, Gjykata vëren se pretendimi i kërkuases për cenimin e këtij parimi, bazuar në mënyrën e interpretimit të ligjit, është i pabazuar.

28. Kërkuësja pretendon, gjithashtu, se gjykatat e juridiksionit të zakonshëm kanë shkelur parimin e ligjshmërisë në marrjen e provave, pasi dokumentet e administruara si prova në gjykimin në shkallën e parë, janë fotokopje të thjeshta. Të meta të tjera të dosjes gjyqësore, sipas kërkuases, janë mungesa e padisë së ndërhyrësit kryesor (ky subjekt ka paraqitur vetëm kërkesë për ndërhyrje në proces, pa e shoqëruar me padi) dhe fakti se ky i fundit është legjitimuar në proces pa një vendim të ndërmjetëm.

29. Gjykata konstaton se kërkuësja, apo mbrojtësi i saj, nuk kanë parashtruar pretendimin për shkeljen e parimit të ligjshmërisë në marrjen e provave, në rekursin që gjendet i depozituar në dosjen gjyqësore. Gjykata, në jurisprudencën e saj, ka theksuar se, në kuptim të nenit 131/f dhe 134/g të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, kërkuësi mund t’i drejtohet kësaj Gjykate për pretendime që kanë lidhje me cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave. Juridiksioni kushtetues për shkeljen e të drejtave themelore për një proces të rregullt ligjor bëhet i mundur kur kërkuësi shteron mjetet juridike të ankimit në gjykatat e zakonshme. Shterimi i mjeteve juridike, në kuptim të nenit 131/f të Kushtetutës, kërkon që individit të shfrytëzojë në shkallët e sistemit gjyqësor të gjitha mjetet e lejueshme dhe mundësitë procedurale për rivendosjen e të drejtave të pretenduara (*shih vendimet nr.1, datë 25.1.2010; nr.36 datë 10.11.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Shterimi i mjeteve juridike përbën kusht paraprak që duhet të përmbushet nga kërkuësi, përpara se t’i drejtohet Gjykatës Kushtetuese. Ky rregull nënkupton jo vetëm që kërkuësi t’u jetë drejtuar të gjitha instancave të zakonshme, por edhe që të gjitha pretendimet që ngre në këtë Gjykatë t’i ketë paraqitur më parë në këto instanca të paktën në substancë, duke respektuar kërkesat formale dhe afatet e parashikuara në ligjin procedural (*shih vendimet nr.6, datë 4.3.2010; nr.32, datë 28.12.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

31. Në vështrim të standardeve të mësipërme kushtetuese si dhe të rrethanave të çështjes konkrete, Gjykata vlerëson se kërkuësja nuk ka shteruar mjetet juridike, në kuptim të nenit 131/f të Kushtetutës, për rrjedhojë, nuk mund të vërë në lëvizje gjykimin kushtetues lidhur me pretendimin për cenimin e parimit të ligjshmërisë në marrjen e provave.

32. Si përfundim, Gjykata çmon se vendimi i mospranimit të rekursit, i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, objekt shqyrtimi, nuk ka respektuar standardin kushtetues të arsytimit të vendimeve gjyqësore, si për faktin që nuk ka mbajtur qëndrim lidhur me pretendimin e kërkuases për cenimin e parimit të sigurisë juridike (*shih paragrafët 10-13 të këtij vendimi*), ashtu edhe për shkak të mungesës, në përmbajtjen e tij, të paraqitjes së shkaqeve të parashtruara në rekurs (*shih paragrafët 21-23 të këtij vendimi*). Për rrjedhojë, pretendimi i kërkuases në këtë aspekt është i bazuar dhe duhet pranuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “f” dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijues të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin pjesërisht të kërkesës.¹
- Shfuqizimin e vendimit nr.00-2012-820, datë 12.4.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.
- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi, Vladimir Kristo, Admir Thanza, Vitore Tusha, Fatmir Hoxha, Altina Xhoxhaj

Anëtar kundër: Xhezair Zaganjori

MENDIM PARALEL

Në çështjen konkrete pajtohem me vendimin e shumicës për shfuqizimin e vendimit nr. 00-2012-820, datë 12.4.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, por çmojmë se shumica duhej të pranonte tërësisht kërkesën duke shfuqizuar të tri vendimet gjyqësore, objekt të saj. Për këtë arsye e vlerësojmë të rëndësishme të shprehemi me mendim paralel.

Shumica, në këtë çështje, ka konkluduar se Gjykata e Lartë duhet të mbante një qëndrim të shprehur lidhur me pretendimin e kërkuar për cenimin e parimit të sigurisë juridike. Ky fakt, ndërmjet të tjerash, cenon, sipas shumicës, parimin e arsyetimit të vendimit të mospranimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

Ndryshe nga shumica, në këndvështrimin tonë, të tri vendimet gjyqësore, objekt shqyrtimi, paraqesin probleme kushtetuese në drejtim të cenimit të parimit të sigurisë juridike, si një nga elementet esenciale të procesit të rregullt ligjor.

Në jurisprudencën e saj Gjykata është shprehur se, në harmoni me parimin e sigurisë juridike, ligji procedural civil ka sanksionuar edhe parimin e gjësë së gjykuar (*res judicata*), parim i cili pengon dhënien e çdo vendimi të ri mbi atë që është gjykuar. Ashtu siç ka pranuar edhe shumica, cenimi i parimit të gjësë së gjykuar do të çonte në cenim të vetë sigurisë juridike. Siguria juridike nënkupton, ndërmjet të tjerash, garantimin e besueshmërisë së individit tek shteti, institucionet e tij dhe tek aktet që ato nxjerrin. Ndërsa, në rastin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë, siguria juridike nënkupton që, kur gjykata ka vendosur përfundimisht për një çështje, vendimi i saj nuk duhet të vihet në diskutim (*shih vendimet nr. 24, datë 12.11.2008 dhe nr. 23, datë 8.6.2007 të Gjykatës Kushtetuese*).

Të njëjtin qëndrim ka mbajtur dhe Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, e cila ka nënvizuar se “..në pikëpamjen e Gjykatës, parimi në bazë të të cilit një vendim përfundimtar i formës së prerë është gjë e gjykuar dhe zgjidh mosmarrëveshjen midis palëve me një efekt përfundimtar, është një element themelor i të drejtës për një gjykim të drejtë që garantohet nga neni 6 i Konventës në çështjet civile. Parimi i sigurisë juridike dikton që kur një mosmarrëveshje civile është shqyrtuar në themel nga gjykata, vendimi i saj nuk vihet më në diskutim” (*shih çështjen Kehaya dhe të tjerë kundër Bullgarisë, datë 12.1.2006*). GJEDNJ-ja, në disa çështje kundër Shqipërisë (*shih Ramadhi dhe të tjerë kundër Shqipërisë, datë 13.11.2007; Hamzaraj kundër Shqipërisë (nr. 1), datë 3.2.2009; Manushaqe Puto dhe të tjerë kundër Shqipërisë, datë 31.7.2012*) ka evidentuar rëndësinë e sigurisë juridike në procesin e kthimit dhe kompensimit të pronave, veçanërisht për sa i përket të drejtave të fituara nga vendimet që kanë njohur të drejta pronësie dhe të ruajtjes së garancive që lidhen me këto të drejta.

Siç ka pohuar edhe shumica, vendimet gjyqësore, objekt kundërshtimi dhe vendimi i formës së prerë

¹ Gjyqtarët V. Kristo, S. Berberi dhe F. Hoxha kanë votuar për pranimin tërësisht të kërkesës, pra për shfuqizimin e vendimeve gjyqësore të tri shkallëve të gjykimit, ndërsa gjyqtarja V. Tusha ka votuar për shfuqizimin edhe të vendimit të Gjykatës së Apelit Durrës.

nr. 89, datë 21.5.2005 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, në thelb kanë objekt dhe shkak ligjor të njëjtë. Sipas jurisprudencës kushtetuese, parimi i gjësë së gjykuar shtrihet jo vetëm në urdhërimet e dispozitivit të vendimit gjyqësor, por dhe në vërtetimet e fakteve dhe zbatimin e së drejtës, të përcaktuara në pjesën përshkruese arsyetuese të vendimit (*shih vendimin nr. 24, datë 12.11.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

Në vijim të arsyetimit dhe standardeve të mësipërme, vlerësojmë se vendimet nr. 2266, datë 27.11.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan dhe nr. 10-2009-1031 (503), datë 8.12.2009 të Gjykatës së Apelit Durrës, cenojnë parimin e gjësë së gjykuar, e rrjedhimisht edhe parimin e sigurisë juridike. Shumica duhej të shfuqizonte këto dy vendime për arsye sepse ato disponojnë mbi një gjë të gjykuar, që është e drejta e parablerjes, e cila i është njohur kërkueses me vendim gjyqësor të formës së prerë. Duke qenë se Gjykata e Lartë nuk e ka konsideruar pretendimin e kërkueses për cenimin e parimit të gjësë së gjykuar nga gjykata e shkallës së parë dhe gjykata e apelit, edhe vendimi i saj duhej të shfuqizohej për shkakun se ka lejuar një proces të parregullt në aspektin kushtetues.

Gjykata, si rregull, në përputhje me nenin 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, e dërgon çështjen për shqyrtim në atë gjykatë ku është konstatuar shkelja, e cila ka passjell shfuqizimin e vendimit të po kësaj gjykate (*shih dispozitivin e vendimeve nr. 4, datë 10.2.2012; nr. 40, datë 22.9.2011 dhe nr. 14, datë 3.5.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këto kushte, arrijmë në përfundimin se shumica, në rastin konkret, duhej të shfuqizonte të tri vendimet gjyqësore, objekt kërkese, dhe të dërgonte çështjen për shqyrtim në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Elbasan.

Anëtarë: Sokol Berberi, Vladimir Kristo, Fatmir Hoxha

MENDIM PAKICE

1. Në çështjen konkrete pajtohem me vendimin e shumicës për shfuqizimin e vendimit nr.00-2012-820, datë 12.4.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, por, ndryshe nga qëndrimi i shumicës, vlerësoj se rivendosja e të drejtave të kërkueses, që burojnë nga kuptimi i parimit të sigurisë juridike, bëhet i mundur duke shfuqizuar vendimin nr.10-2009-1031(503), datë 8.12.2009 të Gjykatës së Apelit Durrës.

2. Shumica ka vlerësuar se gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit, në vendimet e tyre, objekt shqyrtimi, në pjesën kur analizojnë vendimin nr.89, datë 21.5.2005 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, nuk kanë mbajtur parasysh përfundimet dhe pjesën arsyetuese të këtij të fundit. Ky qëndrim i shumicës nuk mund të kuptohet veç se vendimet gjyqësore, objekt shqyrtimi, paraqesin probleme kushtetuese në drejtim të cenimit të parimit të sigurisë juridike, si një nga elementet esenciale të procesit të rregullt ligjor. Megjithatë, shumica, duke iu referuar parimit të subsidiaritetit, argumenton se detyrimin për të mbajtur qëndrim të shprehur lidhur me pretendimin e kërkueses për cenimin e parimit të sigurisë juridike në rastin konkret e ka vetëm Gjykata e Lartë.

3. Gjykata ka theksuar se gjykimi kushtetues synon të vlerësojë nëse procesi, si i tërë, ka qenë i rregullt, duke u ndalur në ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të palëve në proces. Po ashtu, Gjykata është shprehur se përbën cenim të parimit për një proces të rregullt ligjor rasti kur gjykata e shkallës më të lartë, duke u bazuar në kompetencat që i jep Kodi i Procedurës, nuk ka plotësuar apo nuk ka korrigjuar mangësitë dhe gabimet e gjykatave të shkallëve më të ulëta në plotësimin e standardeve dhe elementeve të një procesi të rregullt ligjor (*shih vendimin nr.5, datë 25.2.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

4. Nga sa më sipër, në referim të nenit 465 të Kodit të Procedurës Civile, në shqyrtimin në apel mbahen parasysh, për aq sa janë të zbatueshme, dispozitat mbi procedurën e gjykimit në shkallë të parë. Me kërkesë të palëve ose edhe kryesisht, gjykata e apelit përsërit tërësisht ose pjesërisht hetimin gjyqësor. Në shqyrtimin gjyqësor mund të lexohen aktet e gjykimit në shkallë të parë dhe po ashtu, gjykata ka të drejtë të marrë edhe prova të reja. Nisur nga këto kompetenca të Gjykatës së Apelit, vlerësoj se kjo e fundit e shqyrton çështjen duke iu referuar krahas ligjit edhe fakteve konkrete dhe provave.

5. Në respekt të parimit të subsidiaritetit, të ekonomisë gjyqësore dhe të administrimit sa më praktik të drejtësisë, po ashtu, bazuar në kufijtë e ndryshëm ligjorë të shqyrtimit të çështjes në Gjykatën e Lartë me atë të

Apelit, si dhe nisur nga natyra e rrethanave të çështjes konkrete mendoj se shumica duhej të shfuqizonte edhe vendimin e Gjykatës së Apelit Durrës. Kjo për arsye se është pikërisht kjo Gjykatë, e cila gëzon kompetencën për të arsyetuar nëse vendimi i formës së prerë, me të cilin kërkueses i është njohur e drejta e parablerjes, gëzon cilësitë e gjësë së gjykuar.

6. Në vështrim të sa më sipër, vlerësoj se shkelja e të drejtës së kërkueses për një proces të rregullt ligjor nga ana e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan nuk është plotësuar ose korrigjuar as nga Gjykata e Apelit Durrës dhe as nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë. Në këto kushte, çmoj se rivendosja e të drejtave të cenuara të kërkueses bëhet i mundur përmes kthimit të çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit Durrës.

Anëtare: Vitore Tusha